

TEMAT: CZY POKÓJ JEST DOBREM LUKSUSOWYM?

Autorka: s. Anna Mikołajewicz ASC

Nazwa szkoły: Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Majora Henryka Sucharskiego w Bolesławcu

Czas trwania: 45 minut

Poziom edukacyjny: IV etap edukacyjny

Związek z podstawą programową:

Podstawa programowa Katechezy Kościoła Katolickiego w Polsce, 2010 r., rozdział V, katecheza świadectwa wiary: ukazanie zasad życia w społeczeństwie.

Cele:

Uczeń i uczennica:

definiują pojęcie pokoju oraz konfliktu,
rozpoznają różnorodne przyczyny współczesnych konfliktów zbrojnych,
wskazują miejsca toczących się konfliktów (dominacja krajów globalnego Południa),
charakteryzują chrześcijańską naukę na temat wojny i pokoju.

Metody i formy pracy: pogadanka, dyskusja, praca z mapą, praca z tekstem źródłowym.

Materiały dydaktyczne: fragment tekstu Encykliki Jana XXIII „Pacem in terris”, fragment Powszechnej deklaracji praw człowieka, tekst Ewangelii wg św. Jana, tekst modlitwy św. Franciszka z Asyżu.

Materiały pomocnicze: mapa polityczna świata.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Przedstawienie tematu, wstęp (6 minut).

Zajęcia mają na celu odpowiedź na pytanie zawarte w temacie lekcji. Aby móc tego dokonać, konieczne jest wytłumaczenie podstawowych znaczeń słowa „pokój”. Odwołując się do intuicji i wiedzy uczniów, prosimy ochotników, by metodą kalamburów, względnie skojarzeń, podali klasie cztery definicje.

- Pokój – jednostka mieszkalna,
- pokój – stan wewnętrzny człowieka, zgoda, harmonia,
- pokój – typ relacji międzyludzkich, charakteryzujący się zgodą, porozumieniem,
- pokój – brak wojny, sytuacja polityczna pomiędzy krajami, względnie wewnątrz jednego państwa.

2. Dyskusja nad interpretacją poszczególnych definicji (5 minut).

Ważne jest, by uczniowie potrafili wskazać zależności pomiędzy poszczególnymi określeniami, np.:

- brak pokoju rozumianego jako miejsce, szerzej: przestrzeń do życia, może być przyczyną konfliktów terytorialnych,
- człowiek wewnętrznie zintegrowany, spójny, łatwiej wchodzi w relacje z innymi itp.

Braki w każdej ze wskazanych dziedzin mogą skutkować konfliktami, sporami, zatargami, niespójnością interesów, które łatwo przeradzają się w konflikt zbrojny, wiążący się z użyciem przemocy i siły, a tym samym będący zaprzeczeniem idei pokoju.

3. Odwołując się do wiadomości z historii oraz wiedzy o społeczeństwie, ustalamy przyczyny współczesnych konfliktów (10 minut).

Można posłużyć się typologią stworzoną przez Reginę Artymiak⁵. Wskazuje ona następujące grupy czynników będących przyczynami wojen:

czynniki ekonomiczne:

- napięcia o charakterze wewnętrznym,
- uzależnienia zewnętrzne,
- miejsce w międzynarodowym podziale pracy;

czynniki polityczne:

- wewnętrzne napięcia społeczne,
- podziały etniczne,
- roszczenia terytorialne,
- poczucie zagrożenia zewnętrznego,
- działalność opozycji;

czynniki ideologiczne:

- ustrojowe,
- religijne,
- przeszłość historyczna,
- uprzedzenia rasowe.

4. Na mapie politycznej świata uczniowie odszukują miejsca współczesnych konfliktów (6 minut).

Jeżeli to możliwe, określają je sami, a jeśli brakuje im wiedzy, to według wskazań nauczyciela:

Ukraina, Algieria, Mali, Niger, Nigeria, Czad, Sudan, Sudan Południowy, Demokratyczna Republika Konga, Zimbabwe, Somalia, Jemen, Egipt, Syria, Irak, Arabia Saudyjska, Afganistan, Pakistan, Indie, Tajlandia, Korea Południowa, Filipiny.

Łatwo zauważyć, że współczesne konflikty (przełom XX/XXI wieku) dotyczą w ogromnej większości krajów globalnego Południa.

5. Konfrontujemy uczniów z obiegowymi przekonaniem dotyczącym powyższej zależności (5 minut).

- Co mnie to obchodzi?
- To mnie nie dotyczy.
- Ile można na takim konflikcie zyskać albo stracić?

W ramach dyskusji próbujemy zmierzyć się ze wskazanymi stwierdzeniami. Staramy się omijać argumenty natury ekonomicznej czy politycznej i skupiać się przede wszystkim na argumentach moralnych, religijnych i solidarnościowych.

Odległość geograficzna czy mentalna nie jest barierą dla równości w człowieczeństwie. Czyjś realny dramat w obliczu toczącego się konfliktu domaga się gestów rzeczywistej solidarności. Powracając do pytania zawartego w temacie, podkreślamy, że prawo do życia w pokoju nie jest luksusem dostępnym tylko dla nielicznych, uprzywilejowanych, ale powszechnym dobrem, zagwarantowanym zarówno przez prawo ludzkie, jak i prawo Boże.

⁵ Regina Artymiak „Wojny i Konflikty w XX w.”, w: „Konflikty współczesnego świata”, red. Robert Borkowski, Uczelniane Towarzystwo Naukowo-Dydaktyczne, Kraków 2001.

6. Interpretacja tekstów (8 minut):

- J 14,27–31a⁶ „Pokój mój daję wam...”
- Powszechna deklaracja praw człowieka⁷, art. 3: Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swej osoby.

7. Wspólne poszukiwanie rozwiązań, postaw chrześcijan wobec toczących się konfliktów i ich ofiar (8 minut).

W oparciu o fragment V części Encykliki Jana XXIII „Pacem in terris” (punkty 1–7)⁸.

1. Obowiązki uczestniczenia w życiu publicznym.
2. Potrzeba wiedzy naukowej, kwalifikacji technicznych, przygotowania zawodowego.
3. Działanie syntezą elementów technicznych i wartości duchowych.
4. Jedność między zasadami wiary i moralnością a działaniem.
5. Potrzeba wychowania moralnego i religijnego.
6. Potrzeba stałego wysiłku.
7. Współpraca katolików z niekatolikami w dziedzinie spraw doczesnych.

Odwołując się do doświadczeń uczniów, próbujemy ukonkretnić wskazania papieskie dla wszystkich wiernych. Uczniowie podają możliwości i sposoby ich realizacji.

(Tę część zajęć można kontynuować na lekcji wiedzy o społeczeństwie, opracowując temat organizacji pokojowych i humanitarnych, bądź w ramach lekcji religii, ukazując działania pomocowe różnych Kościołów).

8. Zajęcia kończymy modlitwą św. Franciszka z Asyżu⁹ (2 minuty), przypominając, iż pokój nie zaistnieje sam. Aby był obecny, potrzebne jest zaangażowanie i świadomy udział każdego z nas.

Modlitwa św. Franciszka z Asyżu

O Panie, uczyn z nas narzędzia Twojego pokoju, abyśmy siali miłość tam, gdzie panuje nienawiść; wybaczenie tam, gdzie panuje krzywda; jedność tam, gdzie panuje zwątpienie; nadzieję tam, gdzie panuje rozpacz; światło tam, gdzie panuje mrok; radość tam, gdzie panuje smutek.

Spraw, abyśmy mogli nie tyle szukać pociechy, co pociechę dawać; nie tyle szukać zrozumienia, co rozumieć; nie tyle szukać miłości, co kochać. Albowiem dając, otrzymujemy; wybacząc, zyskujemy przebaczenie, a umierając, rodzimy się do wiecznego życia. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

⁶ Ewangelia wg św. Jana, w: Pismo Święte Nowego Testamentu.

⁷ http://www.unic.un.org.pl/prawa_czlowieka/dok_powszechna_deklaracja.php, [dostęp: 12.11.2016].

⁸ http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_xxiii/encykliki/pacem_in_terr_11041963.html, [dostęp: 12.11.2016].

⁹ Stanisław Przepierski OP (oprac.), „Modlitwy o pokój”, PROMIC 2014.